22 augustus 2023

Stand van de Bouw

De bouwsector in economisch perspectief

Paul Bisschop — Sectoreconoom Bouw & Vastgoed
Leontien de Waal — Sector Banker Bouw

Stand van de Bouw – Terugval vraag naar bouwmaterialen leidt nog niet tot grote prijsdaling

22 augustus 2023

Inhoudsopgave

		sheet
1 Macro-economie	Nederland en de woningmarkt	3 en 4
2 Vertrouwensindicatoren	Belemmeringen bouwsector	5
3 Woningbouw	Afgegeven vergunningen woningen	6
4 Utiliteitsbouw	Ontwikkeling investeringen	7
5 GWW	Inputprijsindex en investeringen netbeheerders	8
6 Omzetontwikkeling	Bouw naar grootte en aanverwante sectoren	9 en 10
7 Bouwkosten	Ontwikkeling bouwkosten	11
8 Bedrijven en personeel	Faillissementen, opheffingen, banen, vacatures	12
9 Uitgelicht	Ontwikkeling prijzen bouwmaterialen	13
A *Appendix*	*Contactgegevens, disclaimer en extra informatie*	*14*

1 Macro-economie – Nederland

Inflatie zakt, op termijn renteverlaging verwacht

Groei in %	2022	2023	2024
BBP	**4,4**	**0,5**	**1,1**
Particuliere consumptie	6,5	0,4	0,4
Overheidsconsumptie	1,6	2,4	1,3
Investeringen	1,8	5,2	1,4
Uitvoer	4,6	0,3	0,5
Invoer	4,0	1,7	0,7
Consumentenprijzen (CPI)	10,0	4,5	3,4
Lonen particuliere sector	3,3	5,6	4,8
Werkloosheid (% beroepsbevolking)	3,5	3,6	4,0

- **Inflatie daalt**
  De inflatie die in 2022 historisch hoge niveaus haalde, daalt inmiddels. Wel is het zo dat de inflatie in 2023 naar verwachting nog steeds uitkomt op een hoge 4,5 procent. Omdat ook in de Eurozone de inflatie daalt, verwacht ABN AMRO dat er geen grote renteverhogingen meer komen vanuit de ECB. Er ontstaat naar verwachting ruimte voor verlagingen in het begin van 2024. Dit heeft gevolgen voor kredietverlening, die als gevolg van de gestegen rente nu behoorlijk is gedaald.
- **Economie blijft groeien, maar minder hard**
  De hogere rente werkt in 2023 en 2024 door in de economie. De groei in particuliere consumptie daalt, maar blijft positief. Investeringen nemen naar verwachting pas in 2024 af. Door afkoeling van de economie in de Eurozone moeten we rekening houden met een lagere export. In de komende jaren loopt de werkloosheid naar verwachting iets op, naar 4,0 procent in 2024.
- **Herstel consumentenvertrouwen stokt**
  Het consumentenvertrouwen is de afgelopen maanden weer iets gedaald. Het was bezig op te krabbelen uit het dieptepunt, bereikt in oktober 2022. Door de afkoeling van de economie zijn consumenten nog altijd sterk pessimistisch gestemd over grote uitgaven.

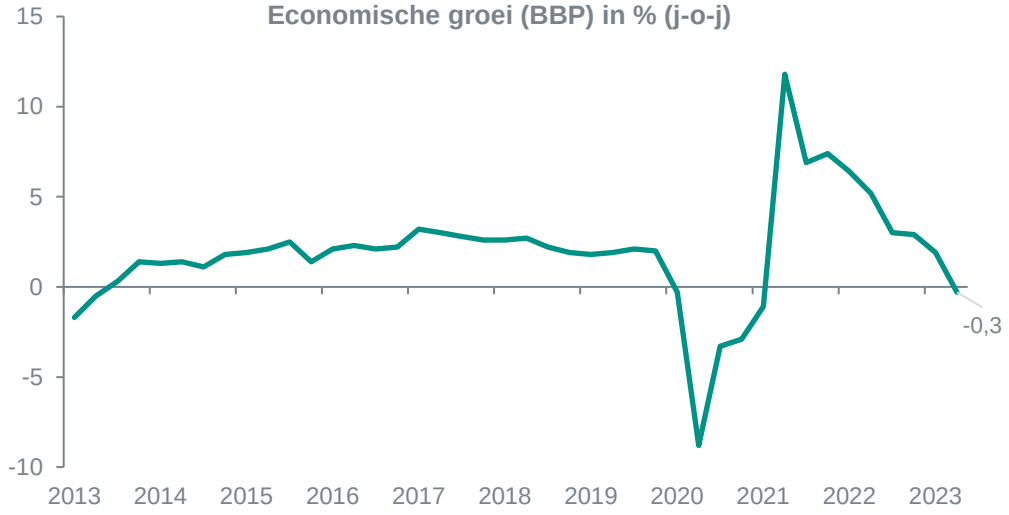

1 Macro-economie – woningmarkt

Vraag nieuwbouwwoningen zakt verder in, prijs schommelt

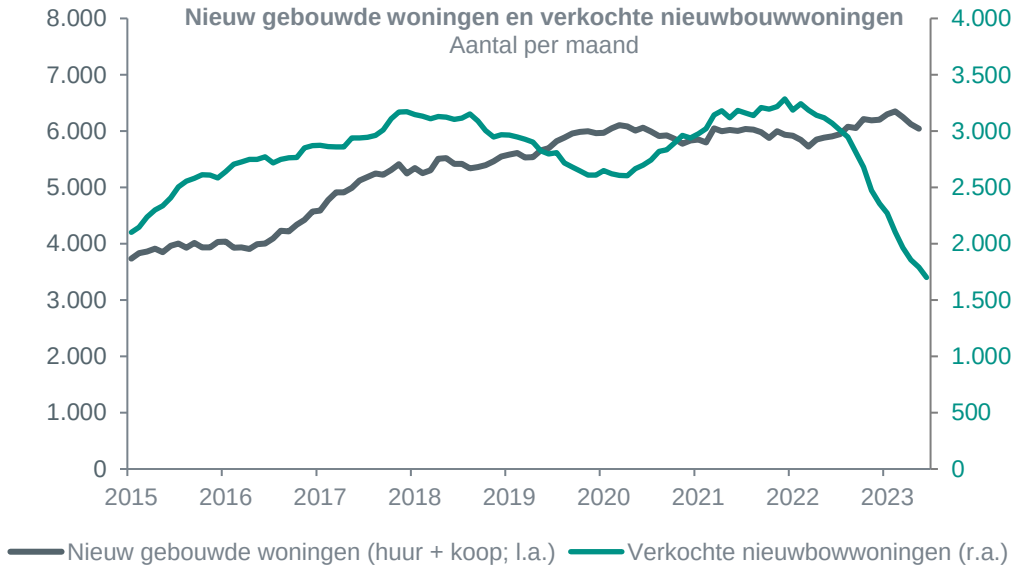

- De verkoop van nieuwbouwwoningen blijft afnemen. In de afgelopen 12 maanden zijn 45 procent minder nieuwbouwwoningen verkocht dan in de 12 maanden daarvoor. Dat heeft alles te maken met de gestegen rente waardoor particulieren minder in de positie zijn om te voldoen aan de prijzen voor nieuwbouwwoningen. De huizenprijsindex voor nieuwbouwwoningen daalde aan het eind van 2022, maar steeg weer in het eerste kwartaal van 2023. In vergelijking met bestaande woningen zijn nieuwbouwwoningen nog altijd duur. Doordat er minder animo is voor nieuwbouwwoningen, behalen woningbouwprojecten minder snel de benodigde verkoopquota. Dat betekent dat projecten worden uitgesteld en in het extreme geval zelfs worden ingetrokken. In het eerste kwartaal van 2023 werden 1.909 nieuwbouwhuizen die in verkoop stonden weer uit de markt genomen (NVM). Ter vergelijking: in hetzelfde kwartaal in 2022 waren dat er 830. Voor het eerst sinds jaren is in de cijfers nu ook sprake van een daling in opgeleverde nieuwbouwwoningen.
- De prijs voor bouwkavels voor particulieren steeg in 2022 tot grote hoogten, maar is de afgelopen maanden iets gedaald. De grondprijs wordt in Nederland bepaald door het verschil tussen de verkoopprijs en de bouwkosten (residuele methode). Grondprijzen bewegen dus mee met de verkoopprijzen als de bouwkosten stabiel blijven.
- De VEH Marktindicator is in de eerste maanden van 2023 verder naar beneden gezakt. De kentering in de markt, waarbij kopers het steeds vaker voor het zeggen hebben, lijkt nu een feit. Toch zag NVM in het tweede kwartaal dat het aantal overbiedingen weer toenam. Met name in het segment van 250.000 euro tot 400.000 euro nam het aantal transacties toe ten opzichte van het eerste kwartaal van 2023.

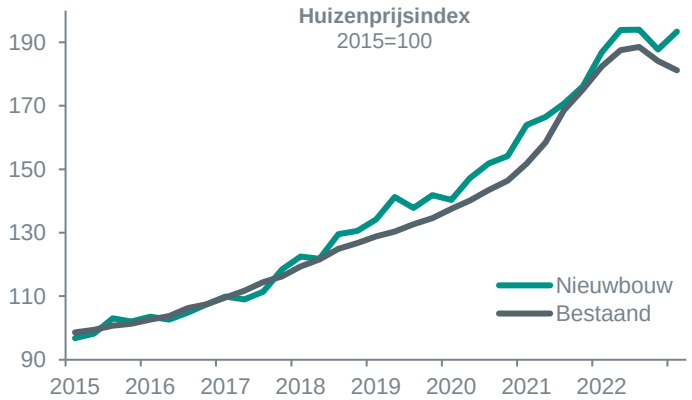

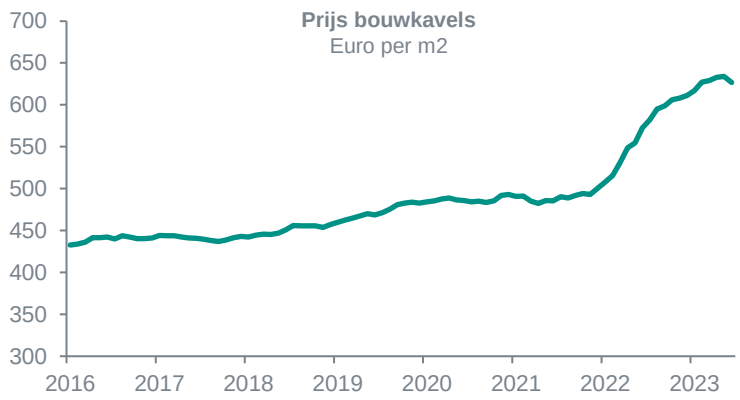

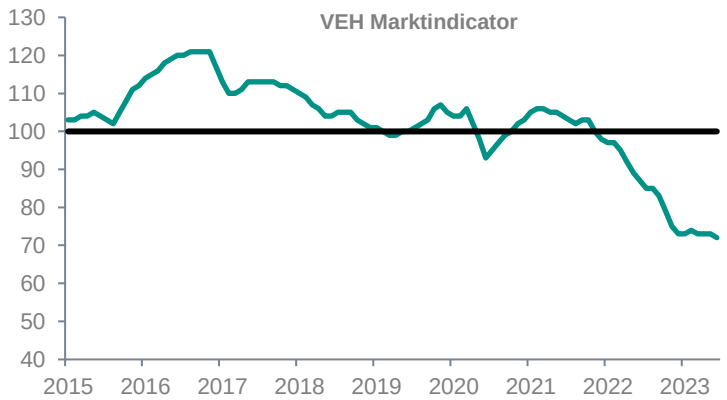

2 Vertrouwensindicatoren

Orderposities stabiel, onvoldoende vraag steeds vaker belemmering bouwmaterialenindustrie

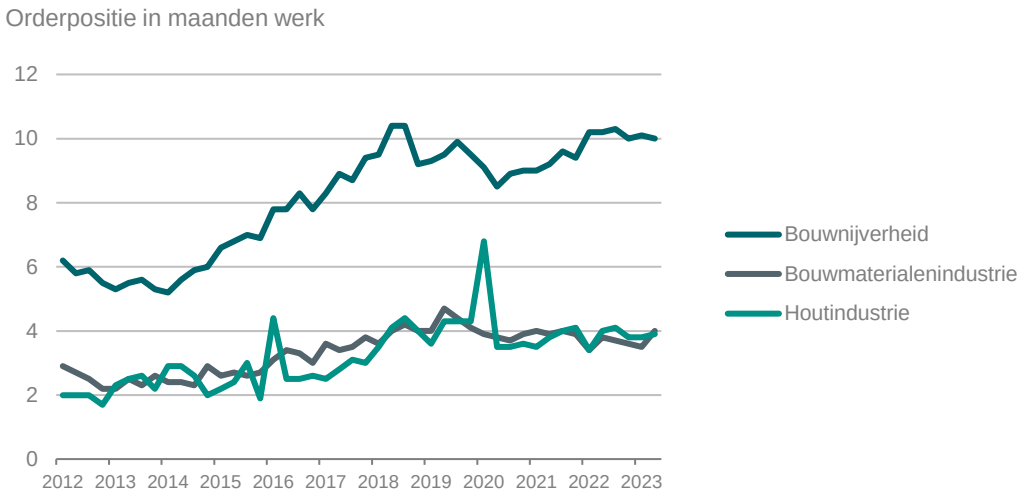

- Ondanks de verontrustende signalen van een tanende vraag naar nieuwbouwwoningen is de orderpositie in de bouw, de bouwmaterialenindustrie en de houtindustrie nog stabiel. Een van de verklaringen hiervoor is dat woningbouw niet de enige activiteit is bij bouwbedrijven. De vraag naar renovaties en onderhoudsprojecten blijft nog hoog.
- In vergelijking met het vorige kwartaal is een vraagtekort vaker een probleem in de ogen van ondernemers in de bouw en de hout- en bouwmaterialenindustrie. Met name in de laatstgenoemde sector is er volgens ondernemers een vraagafname. Problemen met productiemiddelen, materialen en ruimtes en een tekort aan arbeidskrachten zijn daardoor naar de achtergrond geraakt. Meer bedrijven ervaren ook geen belemmeringen. Wellicht heeft bij deze bedrijven de afname in de vraag de druk van de ketel gehaald, waardoor productie weer naar ‘normale’ niveaus is gegroeid.
- Ook in de bouw is een tekort aan arbeidskrachten minder vaak de belangrijkste belemmering. De arbeidsmarkt is weliswaar nog altijd zeer krap, maar ondernemers ervaren andere belemmeringen als urgenter. Ook heeft een relatief groot gedeelte helemaal geen last van belemmeringen.
- Bij architecten- en ingenieursbureaus speelt de krappe arbeidsmarkt nog altijd een prominente rol. Een tekort aan arbeidskrachten wordt breed gevoeld. Binnen deze sector is echter een belangrijk onderscheid te maken tussen architectenbureaus, die vanwege een verminderde vraag in een aantal gevallen personeel moeten ontslaan, en ingenieursbureaus, die juist een groei van activiteiten als gevolg van de energietransitie, klimaatadaptatie en verduurzaming van bedrijven doormaken en daardoor soms om personeel verlegen zitten.

Ervaren belemmeringen bij bedrijven in de bouwkolom
(in % op kwartaalbasis)

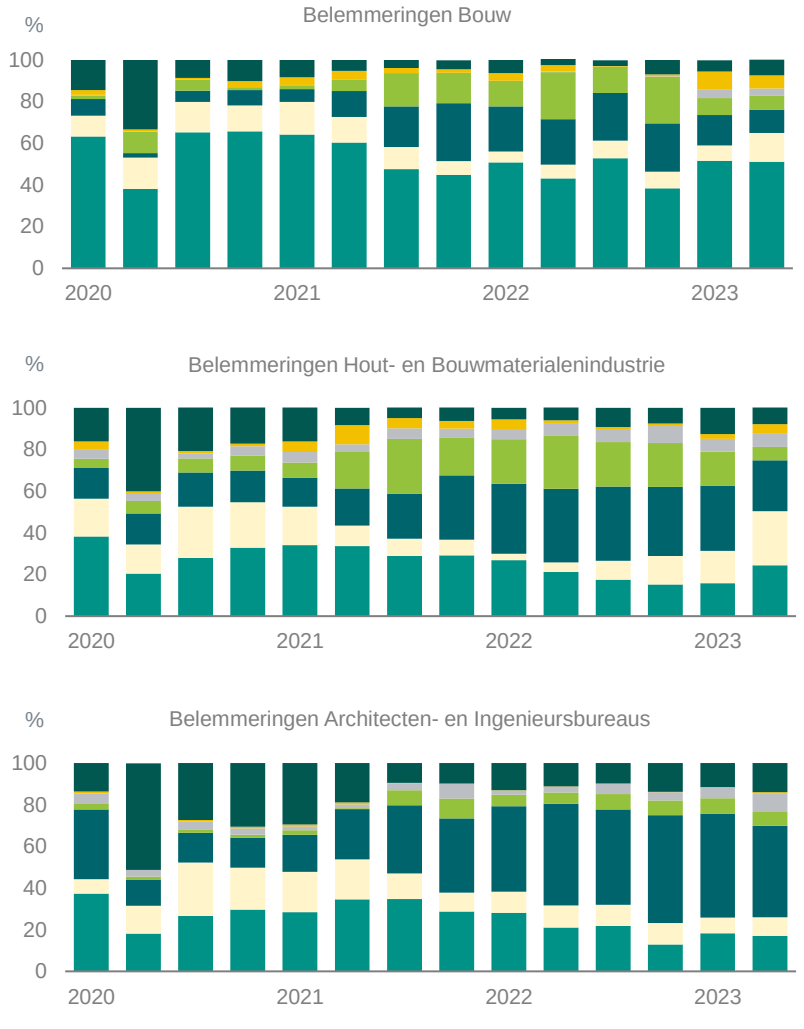

3 Woningbouw – nieuwbouwwoningen naar regio

Laaggelegen gemeenten hebben grote bouwplannen

Aantal vergunningen en gemiddelde hoogte ligging per gemeente

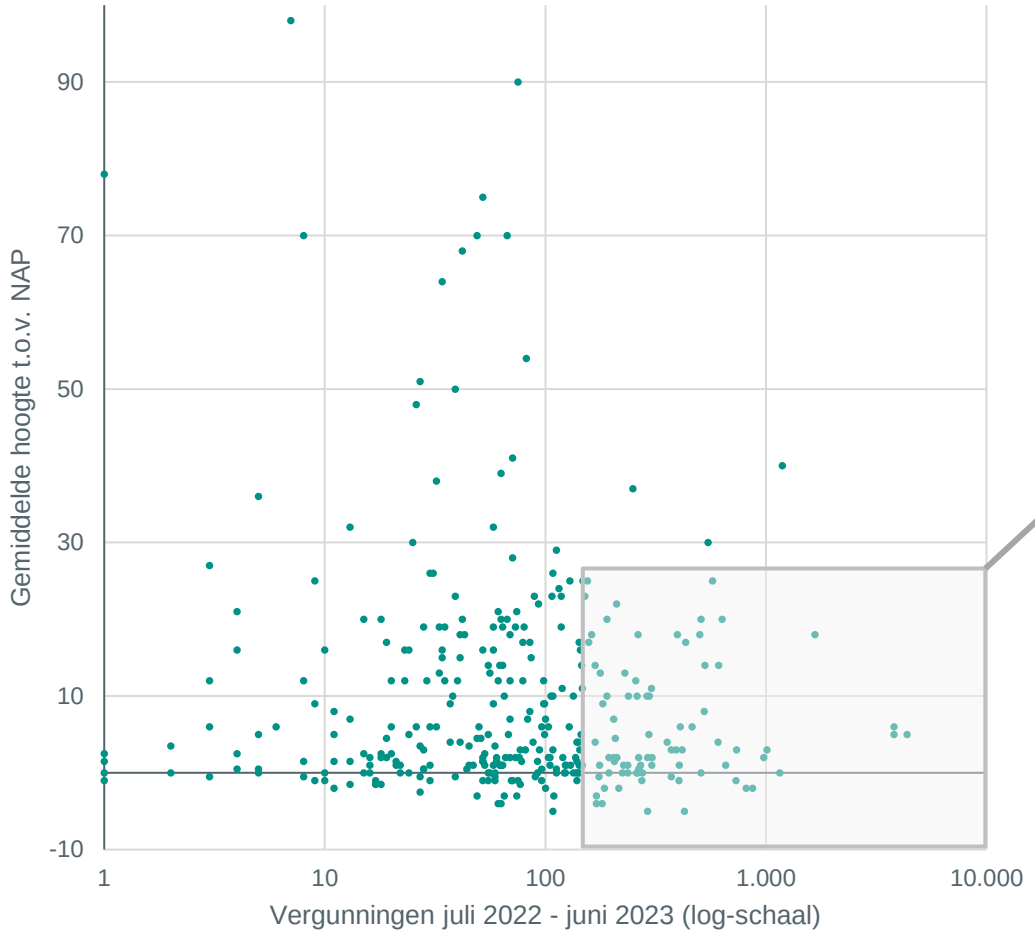

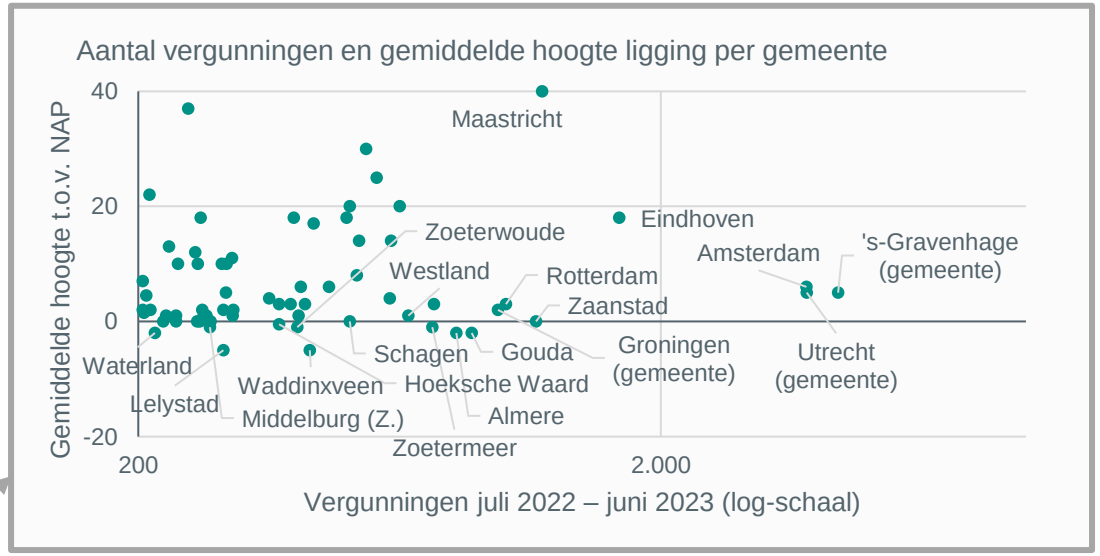

- Het aantal vergunningen voor woningen dat is afgegeven in het afgelopen jaar is ruim 58 duizend. Het jaar ervoor werden nog 72 duizend vergunningen voor woningen afgegeven.
- Veel gemeenten waar een groot aantal vergunningen is afgegeven liggen onder of net boven de zeespiegel. Dat vraagt om nieuwe woningbouwconcepten en – indien een hele nieuwe locatie wordt benut – een nieuwe manier van wijkaanleg. De huizen waarvoor vergunningen zijn afgegeven in de lage gebieden zijn kwetsbaarder voor overstromingen. Voorbeelden hiervan zijn Zaanstad, Gouda, Almere, Zoetermeer, Waddinxveen, Lelystad en Waterland. Het Planbureau voor de Leefomgeving en adviesbureaus waarschuwen al langer dat er bij bouwplannen te weinig aandacht uitgaat naar risico's ten aanzien van overstromingen. Een voorbeeld van een project dat ter discussie staat is Het Vijfde Dorp, nabij Gouda. De gemeente Zuidplas wil daar een nieuw dorp bouwen van circa 8.000 woningen. De plek waarop het dorp moet komen is het laagst gelegen gebied van Nederland.
- In absoluut aantal werden in Den Haag, Utrecht en Amsterdam de meeste vergunningen verleend. In verhouding met het oppervlak werden de meeste vergunningen verleend in Den Haag, Gouda, Rijswijk, Utrecht, Amsterdam en Maastricht.

4 Utiliteitsbouw – investeringen

Investeringen in bedrijfsgebouwen groeien nog altijd

Ontwikkeling investeringen utiliteitsbouw
per kwartaal

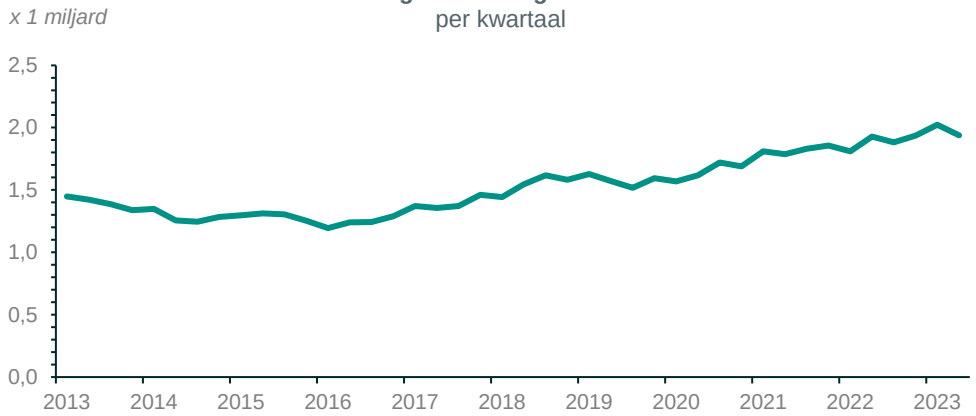

	Ontwikkeling investeringen in afgelopen vier kwartalen ten opzichte van vier kwartalen ervoor	
	Nieuwbouw	**Verbouw**
Totaal Utiliteitsbouw	**+7,2%**	**-0,5%**
Hallen, loodsen, kassen en stallen	-14,2%	+8,6%
Kantoren	-1,6%	-14,6%
Winkels	-41,1%	-12,0%
Scholen	-3,3%	+4,5%
Overige bedrijfsgebouwen	+19,7%	-0,3%

Bouwkosten ontvangen orders (nieuwbouw + verbouw) naar type gebouw
2023 2e kwartaal

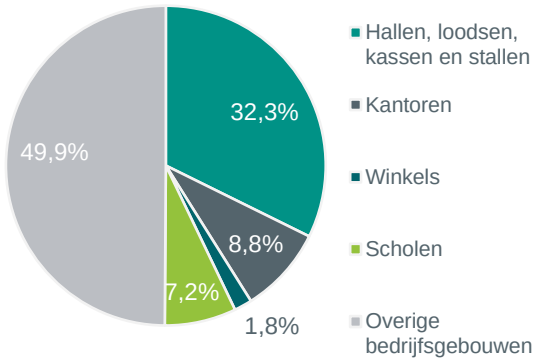

- **Nog altijd jaargroei in investeringen bedrijfsgebouwen**
  Ondanks de gestegen rente wordt er nog altijd volop geïnvesteerd in bedrijfsgebouwen. In de afgelopen vier kwartalen was er sprake van een groei in nieuwbouwinvesteringen van ongeveer 7 procent en een negatieve groei in investeringen in verbouwingen van ongeveer 0,5 procent. Investeringen in renovatie van bestaande gebouwen groeiden afgelopen kwartalen harder dan nieuwbouw, maar in het meest recente kwartaal dus niet. Investeringen in nieuwbouw maken nog altijd het leeuwendeel uit van de investeringen in bedrijfsgebouwen (69 procent versus 31 procent).
- **Overige bedrijfsgebouwen blijven in trek**
  De categorie Overige bedrijfsgebouwen blijft qua investeringen groeien. De helft van de investeringen in het tweede kwartaal van 2023 bestond uit investeringen in deze gebouwen. Het betreft gebouwen met een combinatie aan functies, waarin bijvoorbeeld wonen en werken wordt gecombineerd.
- **Bouwactiviteiten vinden voornamelijk plaats in Noord-Holland**
  Een aanzienlijk deel (43 procent) van het huidige bouwvolume in de utiliteitsbouw vindt momenteel plaats in Noord-Holland. Dat heeft te maken met een groot datacenter dat Microsoft momenteel in Middenmeer laat bouwen en de bouw van een kernreactor bij Petten. Ook in Zuid-Holland (27 procent) zijn veel grote projecten vergund, o.a. de waterstoffabriek op de Tweede Maasvlakte in Rotterdam.

5 GWW – inputprijsindex en investeringen netbeheerders

Planning infrastructurele projecten Rijkswaterstaat dunt uit

	juni 2022 (in mln EUR)	juni 2023 (in mln EUR)	ontwikkeling
Eindtotaal	**8.734**	**5.350**	**-39%**
Toename (opvallendste categorieën)			
Werktuigbouw (E-gerelateerd)/Vastonderhoud civiel nat)	29	105	+262%
Kleine kunstwerken	47	80	+69%
Bodem- en oeverbescherming	173	248	+43%
Afname (opvallendste categorieën)			
Lichte werktuigbouw	48	25	-47%
Onderhoudsbaggerwerk	60	48	-21%
Overige wegenbouw	2.753	2.169	-21%

- **Minder projecten, meer focus op onderhoud**
  Tussen juni 2022 en juni 2023 is het aantal projecten en de omvang ervan op de inkoopplanning van Rijkswaterstaat sterk gedaald. Het aantal projecten liep terug van 82 naar 70. De omvang van ruim 8,7 miljard euro naar ruim 5,3 miljard euro. Binnen de planning valt op dat er meer geld gaat naar onderhoud van civiele werken op het water, kleine infrastructurele werken (kunstwerken) en bodem- en oeverbescherming. Met name de waterbouw krijgt vanuit het ministerie dus een impuls. Aan de andere kant is er minder geld gereserveerd voor lichte werktuigbouw, onderhoudsbaggerwerk en overige wegenbouw. Het beeld past bij de boodschap van het ministerie dat er meer focus komt op onderhoudsprojecten in plaats van aanleg van nieuwe grote infrastructurele projecten. Laatstgenoemde projecten komen mede vanwege stikstofregels moeilijker van de grond. Ook bij provincies worden naar verwachting minder infraprojecten uitgezet. Zo zijn door de val van het kabinet de middelen uit het stikstoffonds bedoeld voor gebiedsontwikkeling door provincies onzeker geworden.
- **Bedrijven spelen in op verschuiving**
  Infrabedrijven spelen in op de verschuiving naar opdrachten in de onderhoudsmarkt. Op papier is die ommezwaai makkelijk gemaakt, de praktijk is echter weerbarstiger vanwege de verschillen in werkzaamheden. Daarbij komt dat de markt voor onderhoudsopdrachten drukbevolkt raakt met partijen die zich voorheen primair op nieuwe aanleg focusten.

Begroting provincies verkeer, vervoer en waterstaat

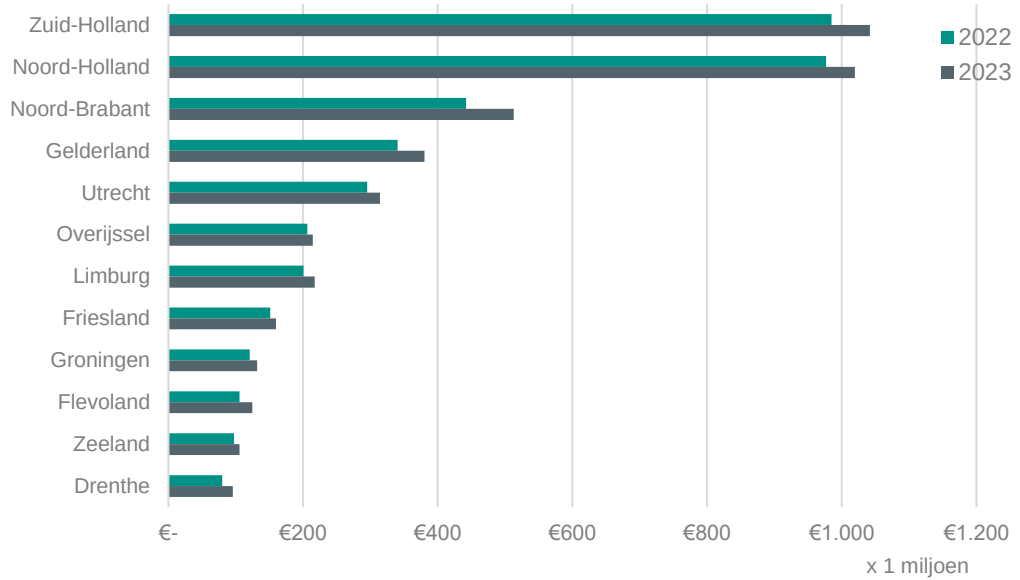

- **Begroting provincies voor verkeer, vervoer en waterstaat neemt 8 procent toe**
  Afgaande op de begrotingen van provincies, wordt in 2023 8 procent meer uitgegeven aan verkeer, vervoer en waterstaat dan in 2022. Alle provincies hebben hun begroting bijgeplust. Drenthe, Flevoland en Noord-Brabant naar verhouding het meest, met respectievelijk 20 procent, 18 procent en 16 procent toename. Noord-Holland en Overijssel hebben de kleinste toename van de begroting, beide met 4 procent. In absolute termen geeft Zuid-Holland nog steeds het meeste uit aan infrastructurele projecten, op de voet gevolgd door Noord-Holland. Ondanks de verhoging van de budgetten is het maar zeer de vraag of provincies ook meer bouwopdrachten gaan uitzetten. De plannen van provincies worden sterk bepaald door de mogelijkheden ten aanzien van stikstof, en een oplossing in dit dossier is door de val van het kabinet verder uit het zicht verdwenen.

Bron: CBS, Investeringsplannen Tennet, Liander, Enexis en Stedin, EIB

6 Omzetontwikkelingen – omvang bouwbedrijven

Omzetgroei middelgrote bouwbedrijven blijft achter

Groei omzet branches bouw naar omvang bedrijven (in % op jaarbasis)

Legenda:
- = 1 tot 10
- = 10 tot 100
- = 100 of meer werkzame personen

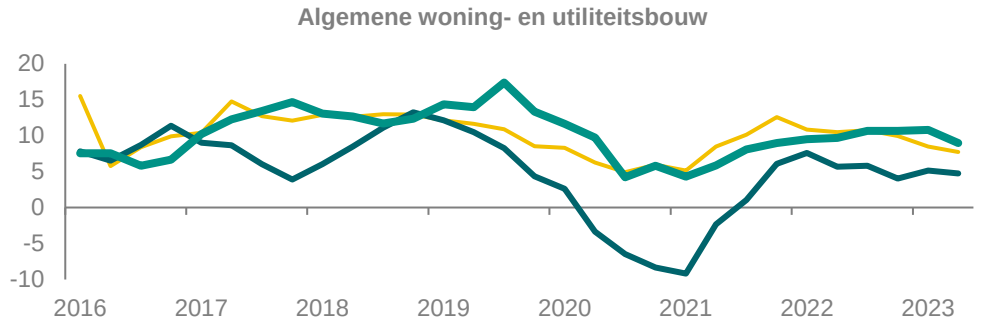

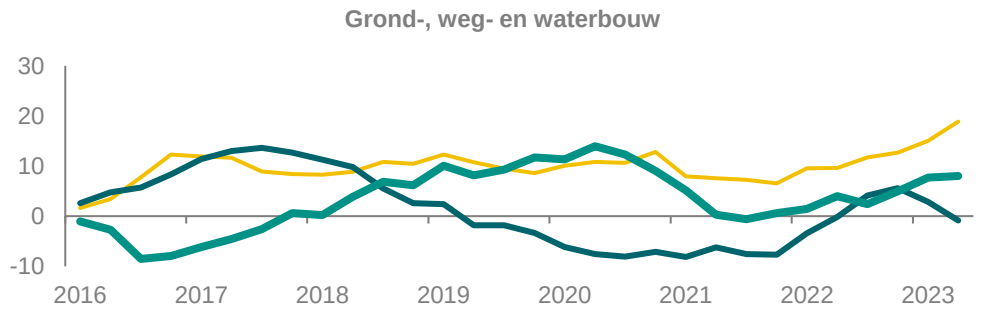

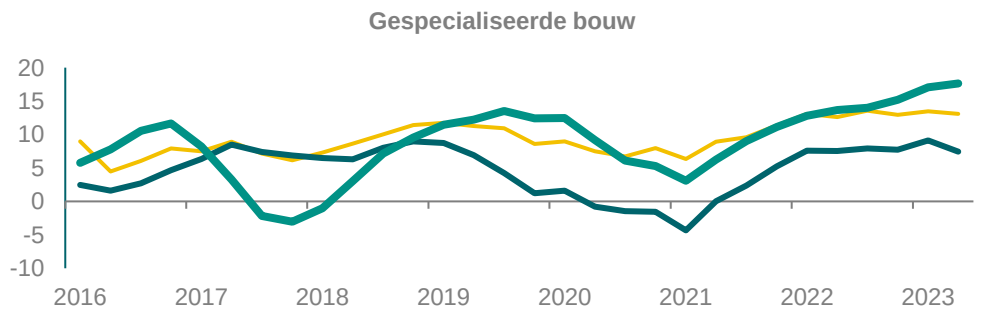

- **Omzetgroei in woning- en utiliteitsbouw neemt af**
  De omzetgroei van bedrijven actief in de woning- en utiliteitsbouw is in het tweede kwartaal iets afgenomen, maar nog steeds positief. De afname van de omzetgroei vond plaats bij grote, middelgrote en kleine bedrijven. De middelgrote bedrijven noteren nog steeds een lagere omzetgroei dan grote en kleine bedrijven in de woning- en utiliteitsbouw.
- **Kleine infrabouwers realiseren grotere omzetgroei**
  Kleine bedrijven die actief zijn in de grond-, weg- en waterbouw (gww) laten al sinds begin 2022 een stijging van de omzetgroei zien. Al vanaf 2021 is de omzetgroei van kleine ondernemers hoger dan dat van grotere bedrijven in de gww. De omzetgroei van grote infrabouwers nam in het tweede kwartaal van 2023 ook iets toe. De omzetgroei van middelgrote infrabouwers is na kwartalen van achtereenvolgende stijgingen weer iets lager. Op jaarbasis is de omzet van middelgrote infrabouwers in het tweede kwartaal niet gegroeid.
- **Verschillen in gespecialiseerde bouw blijven in stand**
  In de gespecialiseerde bouw (waaronder sloop- en grondverzetbedrijven, bouwinstallatiebedrijven en afwerkingsbedrijven) zijn de verhoudingen in de markt qua omzetgroei redelijk stabiel. Grote en kleine bedrijven actief in de gespecialiseerde bouw hebben sinds 2019 structureel een hogere omzetgroei. Ook in het tweede kwartaal van 2023 was dit het geval. De omzetgroei bij grote bedrijven is toegenomen, bij middelgrote bedrijven juist afgenomen.

6 Omzetontwikkelingen – branches bouw

Omzetgroei architectenbureaus nadert nulpunt, ook omzetgroei bouwgroothandels loopt terug

Groei totale omzet branches bouw (in % op jaarbasis)

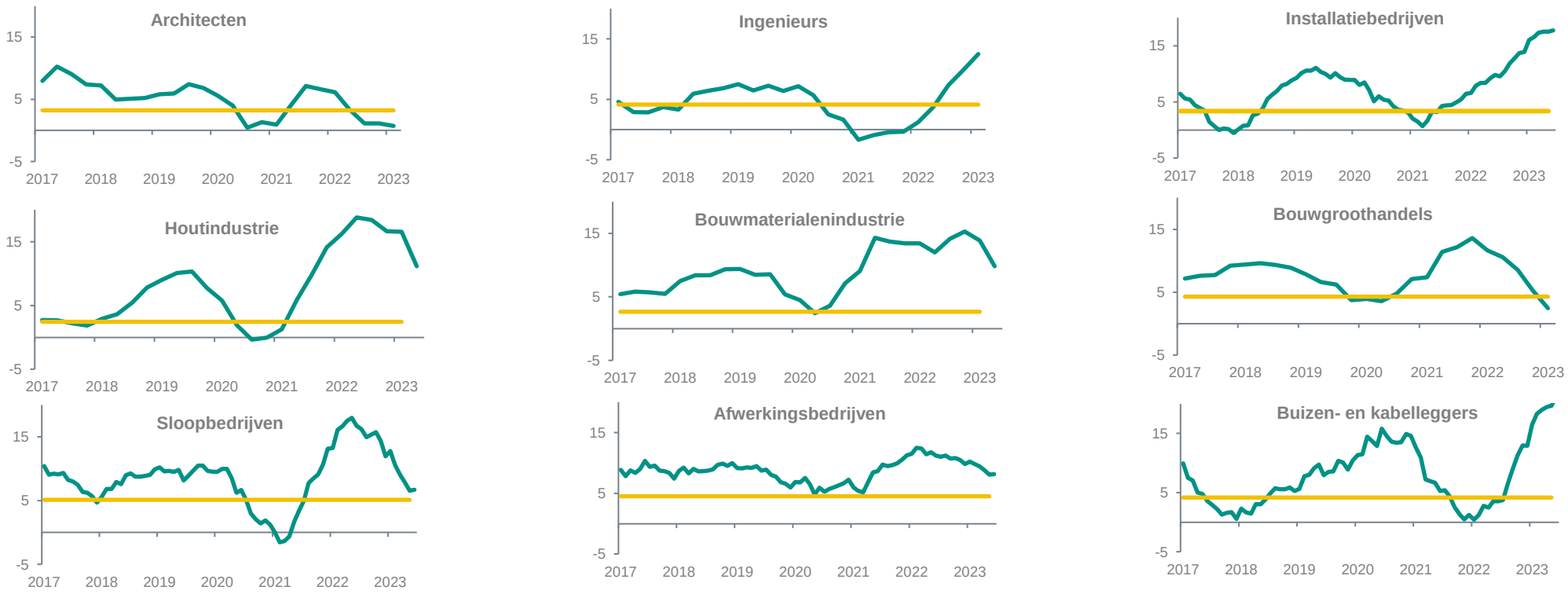

Legenda:
- = 12-mnd voortschrijdend gemiddelde (% groei j-o-j)
- = 10-jr gemiddelde

- Op jaarbasis realiseerden de meeste bouwverwante subsectoren in het eerste kwartaal van 2023 een omzetgroei. Die werd voor een deel veroorzaakt door hogere prijzen. Voor de meeste subsectoren neemt de omzetgroei echter af. Subsectoren die het momenteel, afgaande op de omzetgroei, moeilijker hebben, zijn sloopbedrijven, architectenbureaus en bouwgroothandels.
- Ook de omzetgroei in de bouwmaterialenindustrie is teruggelopen. De hoge omzetgroei van 2022 was ook niet houdbaar, omdat deze voor een groot deel werd veroorzaakt door een toename in de prijzen voor bouwmaterialen. Ondernemers ervaren in de toenemende mate onvoldoende vraag als belemmering en in het tweede kwartaal van 2023 was voor het eerst sinds lange tijd sprake van omzetkrimp jaar-over-jaar.
- Diverse subsectoren binnen de bouw tonen een opgaande lijn als het gaat om omzetgroei. Ingenieursbureaus, installatiebedrijven en buizen- en kabelleggers springen eruit, met omzetgroeicijfers van meer dan 12 procent. Deze drie subsectoren spinnen garen bij de energietransitie, die een flinke stroom opdrachten met zich meebrengt.

Bron: CBS

7 Bouwkosten

Metaalsoorten in prijs gedaald, prijs beton stijgt

Ontwikkeling bouwkosten (j-o-j) en marktindicator

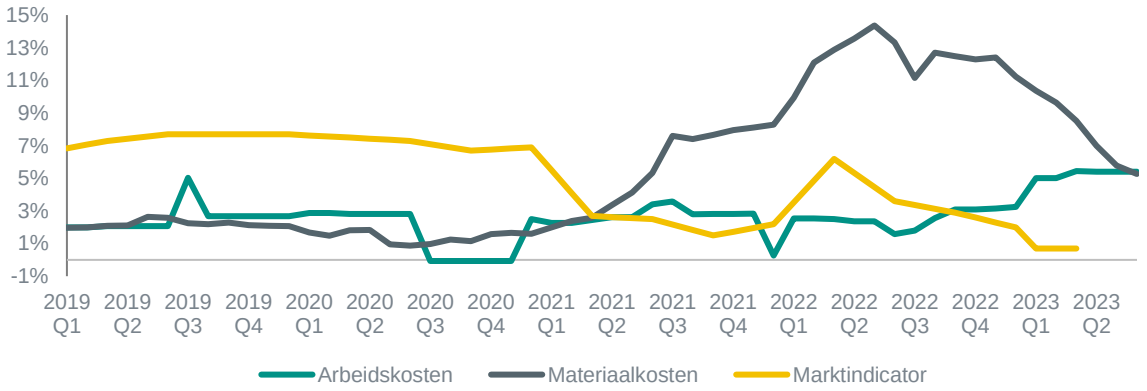

Prijsontwikkeling juni 2023 t.o.v. maart 2023

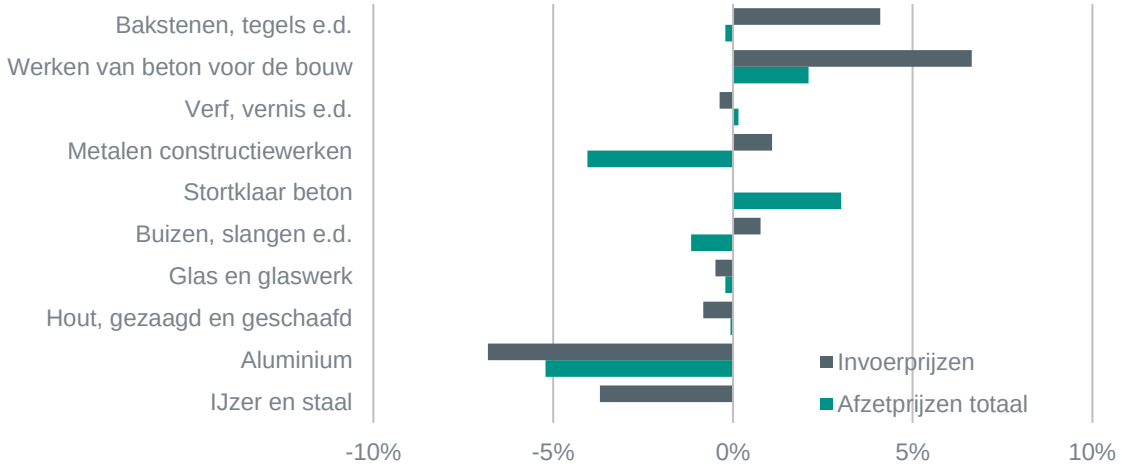

- **Materiaalkosten dalen verder**
  Van maand op maand is er in de afgelopen kwartalen sprake geweest van een daling van materiaalkosten. De exorbitante stijgingen in 2022 zijn achter de rug. Op jaarbasis is nog steeds sprake van een stijging in materiaalkosten, van 5 procent.
- **Arbeidskosten gestegen**
  In tegenstelling tot de materiaalkosten, stijgen de arbeidskosten harder dan in vorige kwartalen. Hieraan ten grondslag ligt de stijging van cao-lonen in onder andere de bouw & infra. In januari 2023 stegen de lonen met 2,5 procent. In juli 2023 kwam daar nog eens 2,5 procent bovenop (nog niet in figuur weergegeven). Ook aanverwante sectoren is er sprake van behoorlijke loonstijgingen. De loonstijgingen zijn relatief hoog, ter compensatie van de hoge inflatie in de achterliggende periode.
- **Conjuncturele druk op prijzen neemt af**
  De mate waarin vraagfactoren de prijzen omhoog stuwen, gereflecteerd in de marktindicator, is sinds begin 2022 afgenomen. Met andere woorden, bouwkosten stijgen niet meer doordat er een vraagoverschot is in bouwprojecten.
- **Prijs beton stijgt, prijzen metalen dalen**
  In de afgelopen drie maanden zijn de prijzen van ijzer, staal en aluminium behoorlijk gedaald, terwijl er in het kwartaal daarvoor ook al sprake was van een daling. De wereldhandel is gedaald, waardoor veel overtollige voorraden zijn verkocht. Ook van houtproducten nam de prijs in de afgelopen maanden iets af. Werken van beton zijn in de afgelopen drie maanden juist in prijs gestegen. De energieprijs speelt hierin een rol. Een deel van de betonproducenten koopt energie ruim van tevoren in, tegen een vaste prijs. In de afgelopen periode zijn die contracten afgelopen, en moest er tegen de nieuwe, hogere energieprijzen worden ingekocht. Dit heeft ervoor gezorgd dat ook de afzetprijzen van beton zijn gestegen.
- **Afkoeling vraag drukt prijs, productieprijs stijgt verder**
  De afkoelende bouw zorgt ervoor dat prijzen van bouwmaterialen niet langer stijgen door een overtollige vraag. Producenten blijven echter zitten met hoge productiekosten, die bovendien nog verder kunnen stijgen. Voor veel bouwmaterialen is het verloopt van de energieprijs belangrijk. Producenten zitten in toenemende mate met kortlopende energiecontracten. Een strenge winter kan ervoor zorgen dat de gasvoorraden worden aangesproken en dat de gasprijs hierdoor weer stijgt. Dit zal direct effect sorteren op de productiekosten van bouwmaterialen, die verder worden doorberekend naar de rest van de bouwketen. Hiernaast zullen producenten van bouwmaterialen waarbij veel CO_2 vrijkomt te maken hebben met de hoge Europese emissieprijzen. In algemene zin is de verwachting dat bouwmaterialen die zwaar op het milieu drukken de komende jaren in prijs zullen stijgen.

8 Bedrijven en personeel

Faillissementen iets opgelopen, aantal openstaande vacatures blijft groot

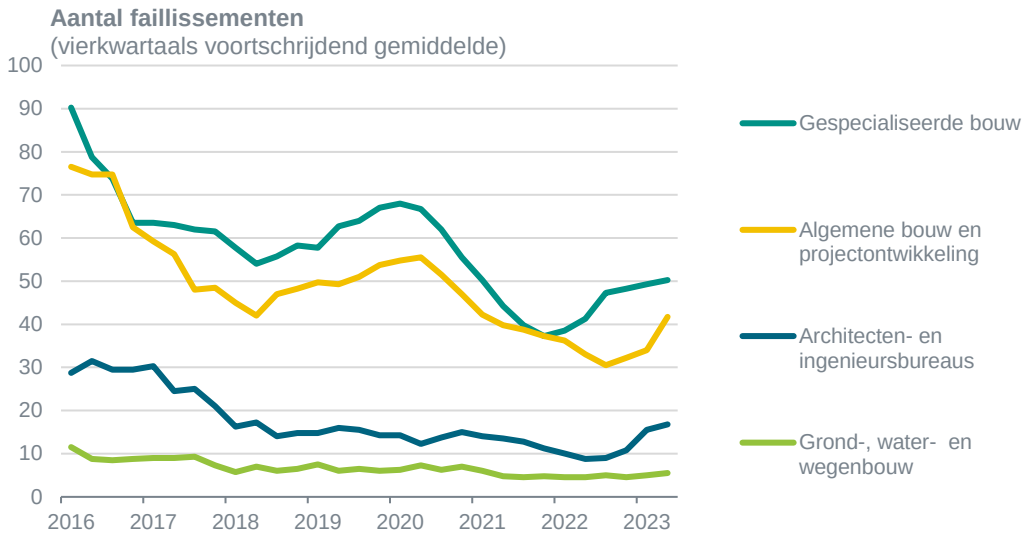

- **Aantal faillissementen gestegen**
  Het aantal faillissementen in de bouw is opgelopen. Met name in de bedrijven actief in algemene bouw en projectontwikkeling is sprake geweest van een groter aantal faillissementen. Een bekend voorbeeld is het faillissement van Bouwgroep Emmen, onder andere vanwege gestegen bouwkosten die niet konden worden doorberekend. Ook in de gespecialiseerde bouw en onder architecten-/ingenieursbureaus is het aantal faillissementen toegenomen.
- **Einde aan stijging banen in de bouw**
  Na een lange periode van stijgingen in het aantal loondienstbanen in de bouw is het aantal banen in het eerst kwartaal gelijk gebleven. In het derde kwartaal werkten 357 duizend personen in loondienst in de sector bouwnijverheid. Dit staat los van het personeel dat actief is in aanverwante sectoren, zoals architecten- en ingenieursbureaus en de bouwmaterialenindustrie.
- **Openstaande vacatures toch weer gestegen**
  Na twee opeenvolgende kwartalen van daling is het aantal openstaande vacatures in de sector bouwnijverheid toch weer gestegen, naar 25.400. Veel bouwbedrijven zoeken nog altijd naarstig naar personeel. Daarnaast zijn er in de bouw veel zelfstandigen actief: in 2022 waren zij samen goed voor circa 141 duizend arbeidsjaren (EIB). Ter vergelijking: het aantal arbeidsjaren van personen in loondienst was in 2022 322 duizend (CBS) en het aantal arbeidsjaren van uitzendkrachten 26 duizend (EIB).

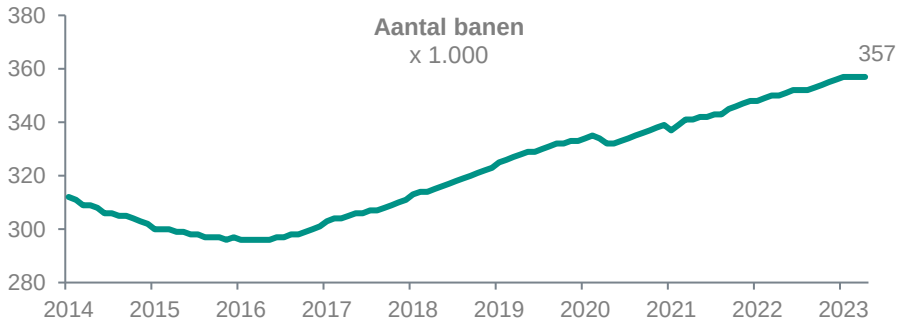

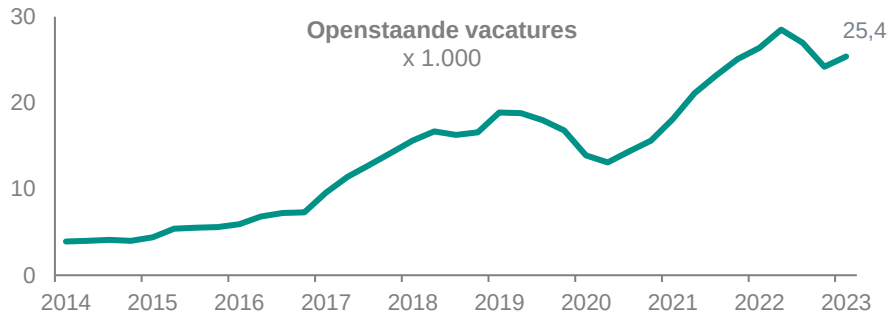

9 Uitgelicht – Ontwikkeling prijzen bouwmaterialen

Turbulente periode prijzen bouwmaterialen houdt aan

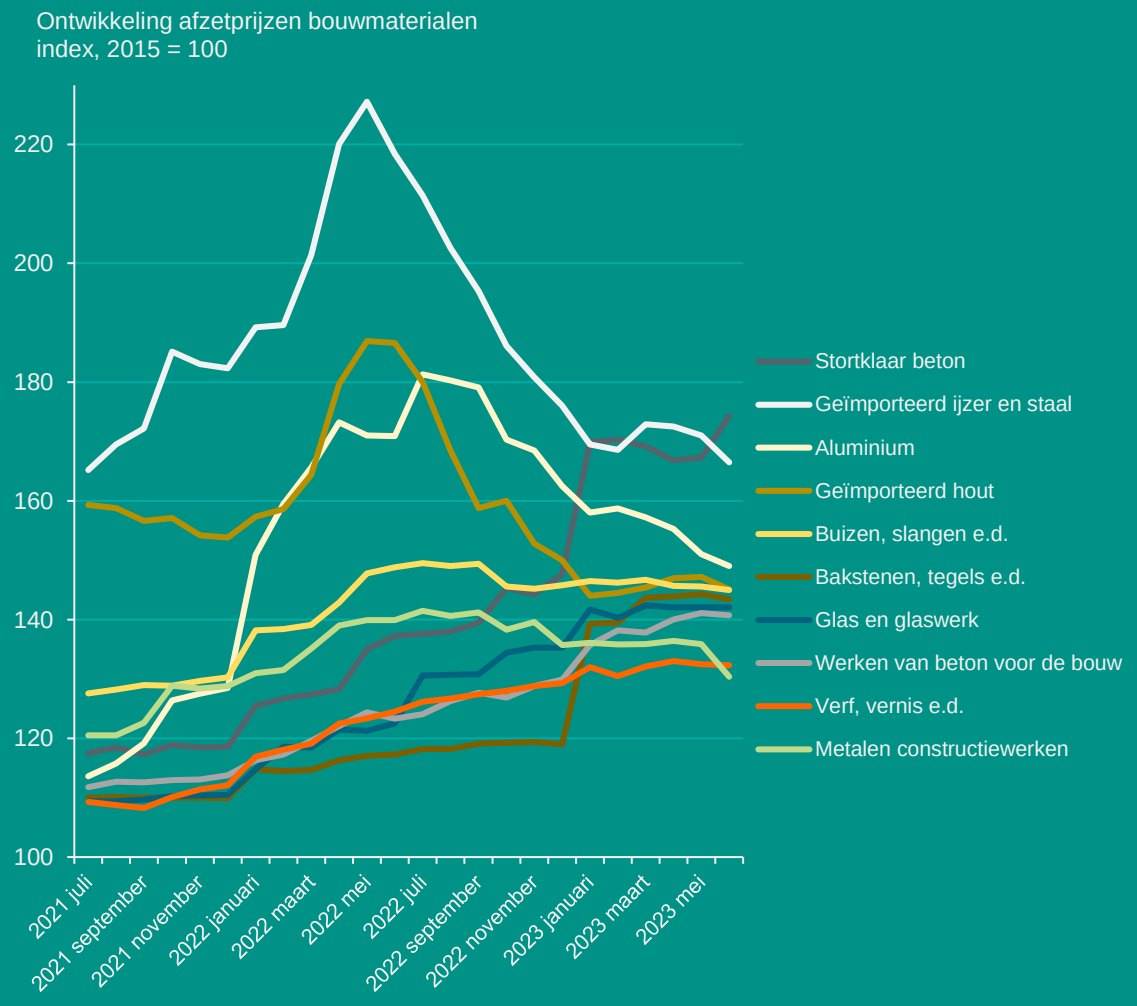

- **Prijsdaling bij metalen**
  De prijsontwikkeling van bouwmaterialen vertoont geen eenduidig beeld. Enerzijds zijn er materialen die na de forse stijging in 2022 weer in prijs dalen. Voorbeelden daarvan zijn aluminium, buizen en slangen, metalen constructiewerken en geïmporteerd ijzer en staal. De wereldhandel is de voorbije periode iets teruggelopen en op mondiale schaal wordt minder gebouwd. Hierdoor is de vraag naar deze producten afgenomen. Producenten hebben hun voorraden tegen lagere prijzen afgebouwd. De prijsdaling die is opgetreden maakt de explosieve stijging in 2021 en 2022 echter nog lang niet goed. De prijzen die nu betaald worden liggen in sommige gevallen nog 35 tot 40 procent boven de prijs van begin 2021.
- **Beton steeds duurder**
  Waar het aanvankelijk in 2021 relatief wel meeviel met de prijsstijging van beton, is de prijs in 2022 en 2023 naar grote hoogten gestegen. Voor de productie van beton is veel energie benodigd. Die energie wordt voor een deel tegen vaste prijzen van tevoren ingekocht in contracten die enkele jaren duren. Contracten die voor de prijsstijging van energie zijn afgesloten, lopen nu steeds vaker af. Producenten hebben daardoor nu te maken met hogere energiekosten, die doorberekend worden in de afzetprijs. Naast de energieprijs speelt voor betonproducenten mee dat er in Nederland een tekort dreigt te ontstaan aan de grondstoffen grind en zand. Provincies geven volgens zand- en grindproducenten te weinig nieuwe vergunningen af voor winning. Met name Limburg, Gelderland en Noord-Brabant zijn hiervoor belangrijk. Hierdoor worden producenten voor de aanvoer in toenemende mate afhankelijk van andere landen, waardoor de aanvoer ook kwetsbaarder is voor weerextremen en waterstanden. Ten slotte stijgt de prijs voor CO_2-emissierechten jaarlijks doordat er minder rechten worden uitgegeven. Ook hierdoor neemt de kostprijs van betonproductie, maar ook van bijvoorbeeld de productie van baksteen, toe. Laag water, waardoor de aanvoer van grondstoffen problemen oplevert, vormt in 2023 vooralsnog geen probleem zoals dit in 2022 was.
- **Houtprijs gestabiliseerd**
  Door de toename van de beton- en baksteenprijs zal in toenemende mate worden gekeken naar prijsvriendelijkere alternatieven. Een optie is hout, dat met name wordt geïmporteerd. Het afgelopen jaar is de prijs van geïmporteerd hout gemiddeld gedaald. De markt is weer enigszins gestabiliseerd nadat de oorlog in Oekraïne ervoor zorgde dat de import Russisch hout verboden werd. Volgens de WUR wordt 80 procent van het huidige houtgebruik in de EU geproduceerd uit de eigen bossen. Bij de transitie naar een duurzame bouweconomie zal vaker een beroep worden gedaan op hout. Het is daarom, en in het licht van de geopolitieke kwetsbaarheden, voor de EU verstandig om de eigen houtvoorziening en andere biobased materialen op te schroeven. Alleen bij voldoende aanbod zal de houtprijs betaalbaar blijven.

Bron: CBS Statline, WUR

A Appendix – Contactgegevens, disclaimer en extra informatie

Paul Bisschop

Sectoreconoom Bouw en Vastgoed

paul.bisschop@nl.abnamro.com

06 17 22 86 87

Leontien de Waal

Sector Banker Bouw

leontien.dewaal@nl.abnamro.com

06 20 29 04 81

Disclaimer

This document has been prepared by ABN AMRO. It is solely intended to provide financial and general information on the sector developments in the Netherlands. The information in this document is strictly proprietary and is being supplied to you solely for your information. It may not (in whole or in part) be reproduced, distributed or passed to a third party or used for any other purposes than stated above. This document is informative in nature and does not constitute an offer of securities to the public, nor a solicitation to make such an offer.

No reliance may be placed for any purposes whatsoever on the information, opinions, forecasts and assumptions contained in the document or on its completeness, accuracy or fairness. No representation or warranty, express or implied, is given by or on behalf of ABN AMRO, or any of its directors, officers, agents, affiliates, group companies, or employees as to the accuracy or completeness of the information contained in this document and no liability is accepted for any loss, arising, directly or indirectly, from any use of such information. The views and opinions expressed herein may be subject to change at any given time and ABN AMRO is under no obligation to update the information contained in this document after the date thereof.

Before investing in any product of ABN AMRO Bank N.V., you should obtain information on various financial and other risks and any possible restrictions that you and your investments activities may encounter under applicable laws and regulations. If, after reading this document, you consider investing in a product, you are advised to discuss such an investment with your relationship manager or personal advisor and check whether the relevant product –considering the risks involved- is appropriate within your investment activities. The value of your investments may fluctuate. Past performance is no guarantee for future returns. ABN AMRO reserves the right to make amendments to this material.

© ABN AMRO, 2023

Teksten zijn afgesloten op 21 augustus 2023

ABN·AMRO